

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) § 1500 o. d. z. velja tudi za pogodbe in v izvršilnem postopanju.

Franc in Rozalija Z. razdelila sta svoje posestvo vl. št. 39 na tri dele; zgorenji del, sestojč iz parcel 193/3, 194/2, 196/6, ki tvorijo sedaj vlogo št. 257, kupila sta na podlagi poravnave z dne 5. maja 1904 C 50/4 Matija in Marija F.; srednji del, sestojč iz parcel 193/2, 194/1, 195/2, 196/2, 160/3 pripisalo se je na podlagi kupne pogodbe z dne 17. marca 1904 k zemljišču vložno število 144 S., ki je last Jožefa in Julijane L.; spodnji del pri občinski cesti obdržala sta Franc in Rozalija Z. S poravnavo z dne 5. maja 1904 C 50/4 sta prodajalca dala kupcema tudi vozno cesto čez spodnji del in srednji del (ki je bil že last Jožefa in Julijane L.); Julijana L. je bila navzočna, a pogodbi ni pristopila. Ko sta začela Matija in Marija F. voziti čez srednji del, vložila sta zakonska L. negatorno tožbo C 63/5, ki je končala s poravnavo z dne 3. maja 1905; z njo sta prodala Jožef in Julijana L. vozno cesto čez parcelo 194/1 za 120 K Matiji in Mariji F. Spodnji del, ostanek zemljišča vl. št. 39, kupila je dne 8. julija 1905 na prisilni dražbi Julijana L., solastnica srednjega čela (E 72/5); služnosti vozne ceste, ki ni bila vknjižena, se ni prijavilo ter o njej ni besede v izvršilnem spisu.

Negatorni tožbi zdražiteljice Julijane L. je ugodilo okrajno sodišče v Št. Lenartu s sodbo z dne 12. junija 1906 C 99/6/3.

Razlogi.

Tožnica sicer priznava, da vozita toženca že tri leta čez parcelo 193/1 in res izhaja tudi iz spisa C 50/4, da je dovolila Rozalija Z., prednica tožničina, tožencema vožnjo čez to parcelo, — a navzlic temu je bilo tožbi ugoditi.

Po zemljiški knjigi je tožnično posestvo prosto vsakojake dolžnosti; iz spisa E 72/5 izhaja, da se je cenilo posestvo brez služnosti kakor prosto in tudi prodalo na dražbi; v celem spisu E 72/5 ni najti niti ene besede o služnostni pravici tožencev. Po izvršilnem zakonu so podlaga dražbi dražbeni pogoji v zvezi s

cenilnim zapisnikom in z dražbenim oklicem; z domikom ugasnejo vse stvarne pravice, vknjižene in ne vknjižene, kolikor jih ne prevzame po pogojih zdražitelj. Ker se je zemljišče vl. št. 39 cenilo kakor prosto služnosti in po dražbenih pogojih ni prevzela tožnica nikakšnih služnosti, ni bila njena dolžnost poizvedovati, če niso morebiti združena z posestvom bremena, za koje ne ve sodišče. Če pa je tožnici tudi bila znana pogodba z dne 5. maja 1904, česar toženca nista niti trdila, kupila je vendar posestvo brez služnosti, zakaj § 1500 o. d. z. pri izvršbi ne pride v poštev in uspeh izvršilnega postopanja mora biti enak vsem, ker se naslanja samo na pogoje, cenilni zapisnik in oklic, ki ima to lastnost, da izključuje vse opravičence, ki se ne oglasijo pravočasno. Ker torej toženca nista skrbela za to, da se služnostno pravico vknjiži in je tudi nista oglasila v izvršilnem postopanju, bilo je ugoditi tožbi.

Vsled priziva tožencev je prizivno sodišče v Mariboru s sklepom z dne 30. oktobra 1906 Bc I 91/6 razveljavilo prvosodbo.

Razlogi.

Tožnica Julijana L. je zemljišče vl. št. 39, h kateremu spada tudi travnik parc. št. 193/1, pri dražbi proti Francetu in Rozaliji Z., izvršivši se dne 8. julija 1905, kupila ter ni preporno med strankama, da to zemljišče ni obremenjeno z nobeno služnostjo. Zaradi tega zahteva tudi tožnica od tožencev, da naj pripoznata, da jima ne pristojata nobena pravica vozne steze čez parcelo 193/1. Tem navedbam nasproti se sklicujeta toženca na to, da že tri leta vozita čez parcelo 193/1 in da sta se pri poravnavi, katera se je dne 5. maja 1904 vršila, s prednico tožničino, Rozalijo Z. pogodila, da jima dovoli služnost vozne ceste čez parcelo 193/1.

Iz vsebine omenjene poravnave C 50/4 izhaja, da so se tekom pogajanja zakonska F. in Rozalija Z. dogovorili zastran izvoza iz parcel 196/6, 194/2, 193/3, nahajajočih se v lastnini zakonskih F., čez parcele 194/3 in 160/3 zakonskih L.; nadalje iz §-a 4. omenjene poravnave, ki je precej površno in nerazločno sestavljena, izhaja, da se je pri teh pogajanjih tudi Jožef L., mož današnje tožnice udeležil ter, da je tudi Rozalija Z., prednica tožničina, bržkone prepustila današnjim tožencem F. izvoz čez parc. 193/1, katera je takrat še spadala k posestvu vl. št. 39 k. o. S. in je bila v lastnini omenjene Rozalije Z.

Ker se tožnica sklicuje na načelo javnosti zemljiške knjige, ter na to, da je kupila zemljišče vl. št. 39 zvršbenim potom brez služnosti, ker pa načelo javnosti le podpira pošteno zaupanje (§§-i 468, 527, 1443 in 1500 o. d. z.), katero pa je samo potem dano ako ni imel tisti, ki se sklicuje na to načelo, nobene vednosti o teh okolnostih, ki se ne ujemajo z zemljiško knjigo, ali ako ni bil sam kriv, da ni vedel teh okolnosti, je bilo neobhodno treba razmotrivati, ali je poprejšnja lastnica parcele 193/1 današnjima tožencema zares prepustila izvoz čez omenjeno parcelo in ali je današnja tožnica o tem pogajanju kaj vedela ali vsaj morala vedeti in to sicer zategadelj, ker izhaja iz večkrat navedene poravnave, da se je mož današnje tožnice dotičnih pogajanj udeležil, dalje tudi, ali ni morebiti današnja tožnica sama tožencema že poprej služnosti steze dovolila.

Ravno tako se tožnica tudi ne more sklicevati na to, da je posestvo vl. št. 39 kupila zvršbenim potom brez služnosti, ako je vedela, da se je takšno služnost poprej dovolilo ali ako jo je sama poprej dovolila.

Ne glede na to, da prvi sodnik gori navedenega ni razmotrival, tudi ni izključeno, da sta se toženca, kakor trdita v prizivu, v postopanju tudi sklicevala na priposestovanje služnosti steze in je ta domneva tem bolj opravičena, ker se tudi razlogi razsodbe ozirajo na določilo §-a 1500 o. d. z., katero se nanaša na priposestovanje.

Bilo je torej sodbo, posebno z ozirom na to, da toženca pri razpravi nista imela nobenega zastopnika, v zmislu §-a 496 2 in 3 c. pr. r. razveljaviti ter pravdno stvar vrniti pravdnemu sodišču v zopetno razpravo in razsojo.

S sodbo z dne 21. novembra 1906 je okrajno sodišče v Št. Lenartu zopet tožbenemu zahtevku ugodilo.

Razlogi.

Po zemljiški knjigi je tožničino posestvo prosto služnosti, iz spisa E 72/5 pa izhaja, da se je posestvo cenilo brez služnosti kakor prosto in tudi prodalo na dražbi, v vsem spisu E 72/5 ni govora o služnostni pravici tožencev. Po izvršilnem zakonu so podlaga dražbi dražbeni pogoji v zvezi s cenilnim zapisnikom in dražbenim oklicem: z domikom ugasnejo vse stvarne pravice,

vknjižene in nevknjižene, kar jih ne prevzame po pogojih zdražitelj. Če se je cenilo zemljišče kakor prosto služnosti in po dražbenih pogojih, zdražitelju ni prevzeti nikakšne služnosti, ki se ne vračuni v ponudek, ni naloga kupcev, poizvedovati, ali je kaj sodišču neznanih bremen in kako se naj odškoduje dotične opravičence. To pa nasprotuje naravnost bistvu in namenu prisilne dražbe, da bi ta kupec dobil zemljišče brez služnosti, oni pa bi moral prevzeti sitno služnost brez ozira na ponudek! Uspeh dražbe mora biti enak vsem, ker se dražba naslanja samo na pogoje, cenilni zapisnik in oklic, ki ima to lastnost, da izključuje vse opravičence, ki se pravočasno ne oglasijo. Treba je vendar samo vpoštevati, da bi bila toženca, če bi bila vknjižila služnost pred dražbo za zahtevajočim upnikom ali pa jo prijavila pravočasno v izvršilnem postopanju, dobila samo odškodnino v okviru največega ponudka, vsled njune malomarnosti pa naj plača zdražitelj celi ponudek in prevzame sitno služnost povrh, ki zmanjšuje vrednost zemljišča za znatno svoto. Če bi prodrlo to naziranje, bi kmalu postale vse dražbe brezuspešne, zakaj kdo bo licitiral, če je izpostavljen navzlic temu, da mu prebere sodnik v zmislu §-a 178 izvrš. r. pred dražbo pogoje in naznani, katera bremena se prevzamejo itd., pravdam zaradi bremen, o kojih v spisu ni govora? Dražbati boče mogel samo tujec, ki pride prvokrat v te kraje, pa zemljišča si seveda ne sme poprej ogledati, zakaj drugače bodo mu kmalu začeli dokazovati sosedje, da je moral videti različne kolovoze in sledove, ki pričujejo o služnostih, in da je izdražbal »contra bonos mores« zemljišče kakor prosto služnosti.

Pravilno more biti torej edino le to načelo: Nevknjižene terjatve in pravice ugasnejo, če se jih ne uveljavi tekom izvrš. postopanja. Vsled tega je bilo tožbi ugoditi, čeravno je tožnica priznala danes sama, da ji je bila znana poravnava z dne 5. maja 1904.

Čeravno je rešil izvršilni red marsikatero sporno vprašanje iz materialnega prava (na pr. da se pridobi lastninsko pravico z domikom itd.), zastopa zastopnik toženčev stališče, da so tudi v izvrš. postopanju merodajne le določbe obč. drž. zakonika in tega naziranja je očitvidno tudi prizivno sodišče. Pa tudi to načelo privede do istega zaključka. Priposestovanje se danes ni ugovarjalo, gre torej samo za poravnavo z dne 5. maja 1904. Teorija in praksa sta složni v tem, da tvori pogodba samo pravno ime,

tedaj samo osebno zahtevo zoper pogodnika, da mora pripustiti rabo svojega zemljišča, in da je to pravno ime brez pomena za singularnega naslednika, naj je bila temu pogodba znana ali ne (§§-i 430, 440, 443 o. d. z., odločbe 1. marca 1893 št. 2064, 13. aprila 1895, št. 3042, 18. novembra 1899 zb. št. 51). § 1500 o. d. z. je izjemna določba, ki je nastala zaradi tega, ker se s priposestovanjem ne pridobi samo pravno ime, temuč pravico samo, in nedopustno je, razširjati to izjemno določbo na pogodbe (§ 6. o. d. z.). Toženca sta k večjemu v istem položaju kakor nevknjiženi kupec, kojemu se je izročilo posestvo, ker vozita po soglasnih trditvah strank že 3 leta čez parcelo 193/1 in se je toraj vršila »juris quasi traditio«. Krainz je hotel sicer pripoznati kupcu »exceptio doli« zoper poznejšnje kupce, ki se ne morejo sklicevati na zemljiško knjigo, ker je bil mnenja, da vsebuje § 1500 o. d. z. splošno načelo; ali njegov nauk odklonila je skoraj soglasno kakor teorija tako praksa, ki prisoja kupcu »exceptio doli« samo v slučaju goljufije in posebne zvijače (i. r. št. 59, zbirka št. 9041, 10.183, 12.642, 13.170, 14.618, 15.422, V 2008, Randa, Stubenrauch, Strohal, Exner, Hofmann, Krainz III. izdaja). Tega pa vendar ne bo nihče trdil, da je ravnala tožnica goljufivo, ko je izdražbala zemljišče zakonskih Z.

Prizivno sodišče v Mariboru je ugodilo s sodbo z dne 26. januarija 1907 Bc I 7/7 prizivu.

Razlogi.

Kakor iz izvajanj obeh strank ter iz izvršilnega spisa E 72/5 izhaja, pridobila si je tožnica zemljišče vl. št. 39 S., h kateremu tudi spada parcela 193/1 potom izvršilne dražbe proti zakoncema Francetu in Rozaliji Z. kakor zdražiteljica ter je to zemljišče glasom javne zemljiške knjige prosto vsakojake služnosti vozne ceste. Tožena se zavoljo kratke dobe, med katero sta služnost vozne steze čez parcelo 193/1 izvrševala, ne moreta sklicevati, da sta si to služnost potom priposestovanja pridobila, ter tudi ne trdita, da sta prišla v posest te služnosti potom pogodbe od tožnice, temveč poudarjata, da jima je dala to pravico tožničina prednica Rozalija Z. ter da je tožnica vedela za to.

Sama vednost o pridobitvi nevknjižene služnosti potom dovolitve prednice pa ne veže naslednice, ker pride vednost o

izvrševanji služnosti v poštev le pri pridobitvi služnosti potom priposestovanja gledezemljiškoknjižnega pridobitelja neobremenjenega zemljišče (§ 1500 o. d. z.). Tožnica pa ne priznava le, da je njena prednica tožencema v istini s poravnavo z dne 5. maja 1904 dala pravico čez parcelo 193/1 v korist zemljišča 257 kakor gospodujočega zemljišča voziti, da je bila nekaj časa pri dotični razpravi navzoča in da ji je bilo znano o tej dovolitvi služnosti že ob času ustanovitve služnosti, temveč tudi priznava v soglasju s spisi, da sta ona in njen soprog dala tožencema s poravnavo z dne 3. maja 1905 pravico čez parcelo 194/1 voziti proti plačilu 120 K, vsled česar sta mogla toženca od svojih parcel 196/6 194/2 in 193/3 voziti naračnost na občinsko cesto čez to parcelo ter čez parcelo 193/1, ki je spadala takrat še Rozaliji Z. in čez katero je imenovana tožencema, kakor že poprej omenjeno, dala s poravnavo z dne 5. maja 1904 pravico voziti.

Če si je tedaj tožnica, kakor poprej omenjeno, potom zvršbene prodaje zemljišča 39, S., kojemu pripada parcela 193/1, brez služnosti pridobila, ji ni bilo le, kakor že omenjeno, znano, da le njena prednica tožencema čez parcelo 193/1 dovolila služnost vožnje opravljati, temveč dovolilo bi se ji tudi, če bi se njeni tožbi na nepripoznanje služnosti od tožencev zahtevane ugodilo, po sodnikovem izreku, toženca na zvijačen način ovirati v izvrševanju služnosti, katero se jima je z gori označeno poravnavo z dne 5. maja 1904 glede na parcelo 194/1 dovolilo in tako bi se pravno odobrilo dejanje, katero je »contra bonos mores,« tega pa ni moči odobravati s pravnega stališča. Pri tem dejanskem stanu primankuje torej tožbi, ki se opira na § 523 o. d. z. izkaz, da si lastita služnost toženca, in bilo je prizivu ugoditi, ter premeniti izpodbijano sodbo, ki je izšla brez ozira na mnenje tega sodišča, v razveljavljalnem sklepu z dne 30. okt. l. 1906 Bc. I 91/6 izraženo.

S sodbo z dne 30. marca 1907 št. 3974 je vrhovno sodišče zavrnilo revizijo tožničino.

Razlogi.

Iz ugotovljenega dejanskega stanu izhaja, da je vedela tožnica, še predno je kupila na dražbi posestvo št. 39, h kojemu spada službujoča parcela, o služnostni pravici, podeljeni tožencema

po Rozaliji Z., in da se je sklenilo celo med tožnico in njenim možem ter med tožencema dne 3. maja 1905 pogodbo, s katero sta prodala prva vozno pravico za 120 K čez parcelo 194/1, očitvidno dodatno k služnostni pogodbi sklenjeni med tožencema in Rozalijo Z., ker bi bila služnostna pravica čez parcelo 194/1 brez vozne ceste čez parcelo 193/1 brez vsake vrednosti in je moči le čez obe parceli na občinsko cesto. Če torej tudi ni bila služnost vknjižena pri zemljišču vložna številka 39 S., vendar ni bila tožnica pri dražbi glede te služnosti v dobri veri, temuč je njena »mala fides« očitna. Čeravno bi bila nevknjižena služnost, ki se posebno ni pridobila s priposestovanjem, drugemu zdraži telju nasproti neveljavna, ta uspeh domika ne more nastopiti glede tožnice ravno z ozirom na njeno »mala fides,« ker bi se ona tako oprostila tudi služnosti, ki jo je dovolila proti plačilu na svojem posestvu, in ker sta obe služnosti v zvezi. Tožnica, koji so bile razmere dobro znane, se tudi ne more z ozirom na svojo slabo vero pritoževati, da je morala prevzeti breme, kojega dobroveren kupec ne bi bil prevzel.

Pripomnja priobčevalčeva: Razloge prve prvosodne razsodbe, ki se opira samo na določbe izvršilnega reda, priglasila je za pravilne razsodba vrhovnega sodišča citirana v dnevniku »*Tagespost*« z dne 13. maja 1906, ki se peča s popolnoma enakim slučajem, isto stališče zavzema razsodba vrhovnega sodišča z dne 19. maja 1903 št. 1724 zbirka št. 697/II. Celó glede lastninske pravice pridobljene s priposestovanjem, ki pravi doslovno: »Die Rechtsanschauung (dass auch bei Versteigerungen der Ersteher sich im guten Glauben befinden resp. im Vertrauen auf die öffentlichen Bücher handeln müsse, weil ihm sonst der Schutz des § 1500 a. b. G. B. nicht zu statten kommen könne), mag zur Zeit alten Gerichtsordnung zutreffend gewesen sein; seit der Geltung der neuen E. O. haben jedoch durch die Vorschrift des § 170, Z. 5 E. O. die einschlägigen materiellrechtlichen Gesetznormen eine Änderung erfahren . . . Ist die Anmeldung unterblieben, so sind dadurch die Rechte dritter auf die Liegenschaft erloschen u. der Ersteher wird durch den Zuschlag Eigentümer ohne Rücksicht auf den guten oder schlechten Glauben.«

K. Trstenjak.

b) Ako se v tožbi ceni sporni predmet nad 1000 K in pozneje zniža na ali pod 1000 K, je odstop tožbe in dosedanje razprave pristojnemu okrajnema sodišču dopusten. Pristojnost sodnika posamnika po §-u 79. sod. prav. velja samo, če je sodnik-posamnik tožen pri svojem okrajnem sodišču.

Po zapustniku M. J. se je vršila zapuščinska razprava na podlagi sodne inventure, ker so polnoletni dediči oddali dedne oglase pogojno iz naslova zakona. Celo zapuščino je prevzela udova na podlagi ženitne, na skupnost premoženja za slučaj smrti se glaseče pogodbe.

Dedič M. J., ki je bil odpravljen že pred zapustnikovo smrtjo, se je zapuščini odrekel; dediči M. R., M. M., M. A. (bivajoči pri domačiji) in dr. M. F. (bivajoč v tujini, sodni pristav in sodnik-posamnik pri okrajnem sodišču) so delili zapuščino, po odbitku dolgov in zap. obveznosti v enakih delih okoli 299 kron. Dediča M. R. in M. A. sta si dala svojo dedščino kmalu izplačati; M. R. pa je vzlic sodni inventuri trdil, da se je baje nekaj premoženja prikriilo, in vložil zoper prvotoženko udovo M. K., — zoper drugotoženca dr. M. F. in tretjetoženca M. J. tožbo na razodetno prisego, precenjujoč sporni predmet na 1100 kron in navajajoč za razlog pristojnosti okrožnega sodišča v M. dejstvo, da je drugotoženec sodnik-posamnik, ne sicer pri sodišču bivališča zapustnika, udove prvotoženke, tretjetoženca in vseh drugih dedičev t. j. pri okrajnem sodišču v Lj., ampak pri okrajnem sodišču v O (§ 79 sod. pr.). Domnevno prikriivanje dedščine je tožnik našel v tem, da se je tri posojilne terjatve hranilnice v Lj. po 800 K, 600 K, 400 K, (zadnje od 11. novembra 1904, novi dolg za pokritje zaostalih letnih plačil, — zapustnik je umrl 4. februarja 1905), navajalo po zemljiški knjigi v prvotnih svotah, dočim se je že 467 K odplačalo; dalje je zapustnik najel glasom menice od 18. januarja 1905 zvezek 760 K (v resnici obnovitev stare menice), da je torej ob smrti zapustnika baje morala biti precejšnja gotovina, in da se slednjič v inventuri ni navajalo zapustnikove obleke in perila. V tožbi se je zahtevalo, da morajo toženci prisegoma naznaniti vse ob smrti zapustnikovi se nahajajoče zapuščinsko premoženje.

Toženci so pri prvem naroku ugovarjali nepristojnost okrožnega sodišča zaradi 1.) čez mero precenjenega spornega predmeta, katerega vrednost zadostuje jedva za bagatelno postopanje, in 2.) zaradi nepristojnosti po §-u 79 sod. pr. iz osebe drugotoženca.

Okrožno sodišče je odredilo I. narok, izdalo nalog za tožbeni odgovor, in, ko se je bilo podalo tožbeni odgovor, odredilo dan za ustno sporno razpravo; toda v zadnjem trenutku je narok za ustno sporno razpravo preklicalo, in določilo novi narok samo za razpravo glede ugovarjane nepristojnosti.

Omeni naj se še, da so toženci v tožbenem odgovoru izkazali, da stoji znesku 467 K nasproti dejansko presežno plačilo zapuščinskih dolgov in obveznosti v znesku 495 K, razen še spornega dolga 350 K; dalje da bi tožnik lahko bil poizvedel obnovitev stare menice 760 K pri dotičnem posojilnem zavodu, in da je zapustnikovo obleko brez zaračuna dobil tožnik sam.

Tik pred narokom za razpravo o ugovorih je tožnik znižal sporni predmet na 1000 K, pripoznal iz tega razloga pristojnost okrajnega sodišča v Lj., predlagal odstop aktov temu okrajnemu sodišču v Lj. in skušal pridobiti tudi tožnikovega zastopnika za ta predlog, seveda zamen.

Okrožno sodišče v M. je pri razpravi razglasilo sklep: 1.) Ugovoru tožencev, da je nepristojno to okrožno sodišče za razsojo pričujoče tožbe se ugodi, in tožbo iz tega razloga zavrne. 2.) Tožnikovemu predlogu, da naj se odstopi tožbo s celo doseданjo razpravo okrajnemu sodišču v Lj., se ne ugodi. 3.) Tožnik M. R. je dolžan tožencem dosesdanje na 123 K 62 h odmerjene stroške v 14 dnevih pod izvršbo plačati. 4.) Obenem se pri razpravi 4. januarja 1907 ponovljeni predlog tožnika na podelitev ubožnega spričevala z dne 1. septembra 1906 po senatnem predsedniku zavrne.

Razlogi.

Ad I. Če prav je tožnik pri sporni razpravi svoj v pravnem spisu stavljeni predlog, da se odstopi akte okrajnemu sodišču v Lj., ponovil in pristojnost tega okrajnega sodišča pripoznal, je bilo vendar o tem razsojati, ker je vprašanje pristojnosti vsak čas uradoma rešiti.

Od obeh v tožbi navedenih razlogov pristojnosti je razlog tožnikove cenitve na 1100 K odpadel, ker tožnik sam sedaj navaja vrednost spornega predmeta le s 1000 K. Sicer pa kaže presodba dednih deležev iz zapuščinskega akta, da pride na toženca samo $\frac{1}{8}$ čistega zapuščinskega premoženja, vsled česar bi vrednost spornega predmeta za tožnika mogla le tedaj presegati 1000 K, če bi šlo vsled popravljene dopolnitve zapuščinske razprave za vrednost nad 8000 K; k temu pa ni razlogov niti v zapuščinskem aktu, niti v tožnikovih navedbah.

Drugi razlog pristojnosti okrožnega sodišča se je izvajalo iz določila §-ov 79 in 93 sod. pr. zato, ker je drugotoženec sodnik-posamnik pri c. kr. okrajnem sodišču v O. Tudi ta razlog je ničev zaradi tega, ker po izvajanjih iz tega §-a za drugotoženca ni utemeljena občna podsodnost, ampak samo izključna podsodnost, ki takoj preneha, kakor je v konkretnem slučaju možna in dopustna druga podsodnost. Ker pa imata v tem slučaju prvotoženka in tretjetoženec svojo splošno podsodnost glede na njuno bivališče v P. pri okrajnem sodišču v Lj., zato je vsled sicer po §-u 93 sod. pr. utemeljene izborne tožnikove pravice zaradi sosporništva izključna podsodnost drugotoženca tukaj nedopustna, oziroma taka izborna pravica sploh ni utemeljena, marveč je bilo tožbo pri c. kr. okrajnem sodišču v Lj. vložiti, katero v svoji pristojnosti tudi glede drugotoženca nikakor ni ovirano. K istemu zaključku vodi določba končnega stavka §-a 93 sod. pr., ker izhaja iz tožbe, da je glavna obveznica samo prvotoženka, ker je prevzela celo zapuščino »in natura,« in bi se moglo sploh samo njo tožiti na izdatev ali izplačilo zamolčanih premoženjskih deležev, nikakor pa ne drugotoženca in tretjetoženca. Zato je za le-ta spor pristojno c. kr. okrajno sodišče v Lj., in je bilo, ker se okrajnosodnih sporov ne da niti po dogovoru strank spraviti pred zborna sodišče (§ 104 sod. pr.) razsoditi, kakor zgoraj po 1) izrečeno.

Ad 2. Da bi se, kakor predlaga tožnik, v svrhu nadaljevanja odstopilo akte okrajnemu sodišču v Lj., to smatra senat za nedopustno, predvsem, ker so toženci proti temu ugovarjali, potem pa tudi, ker je ta odstop dopusten samo v slučaju §-a 60 sod. pr., namreč le tedaj, če se zborna sodišče ni izreklo nepristojnim vsled ugovora strank, marveč vsled

uradoma ukrenjenih poizvedeb. S tozadevno pod 2. formulirano zavrnitvijo naj bi se sicer le izrazilo, da mora tožnik pri c. kr. okrajnem sodišču v Lj. vložiti novo tožbo, nikakor pa ni dopustno, da bi se priposlalo aktie, ki jih morebiti to sodišče zaprosi.

Ad 3. Izrek o stroških se utemeljuje po §-u 41 c. pr. r.

Na tožnikov rekurz je izdalo c. kr. deželno nad sodišče v Gradcu sklep:

Deloma ugodivši rekurzu se izpodbijani sklep v točkah 1) in 2) toliko predrugači, da se predmetno sporno zadevo odstopi c. kr. okrajnemu sodišču v Lj. v pristojno razpravo in razsojo, v točki 3) pa razveljavi. — Stroške rekurza mora tožnik sam trpeti.

Razlogi.

Po končni določbi §-a 60 sod. pr. je v tožbi navedena cenitev spornega z ozirom na pristojnost obvezna kakor za sodišče, tako tudi za toženca; če je torej cenitev spornega predmeta tožencu previsoka, tedaj on iz tega razloga glede na to zakonito določilo sploh ne more, najmanj pa z uspehom izpodbijati pristojnosti zbornega po tožniku pozvanega sodišča, in je bila zatorej posebej določena razprava o vprašanju stvarne pristojnosti neumestna.

Sicer ne po §-u 60 sod. pr. določeni, v lastnem slučaju se samo vsiljujoči poti, marveč na drug način namreč, ker je skrčil sporni predmet tožnik sam, je prišlo prvo sodišče do spoznanja, da spornemu predmetu ne pristojata zadostna, pristojnost zbornega sodišča utemeljujoča vrednost. Toda pot, po kateri se prvotno navedeno vrednost dopustno popravi, je nedvojbeno za posledice take korekture po §-u 60 odst. 4 sod. pr. glede na odstop zadeve brez pomena in nič ne brani, tako ravnati, kakor da bi prvo sodišče po postopanju, označeno v §-u 60 odst. 1 sod. pr. prišlo do spoznanja, da vrednost spornega predmeta ne presega 1000 K.

Glede na ta izvajanja, posebno pa glede na to, da je v slučaju, ko je ugovor stvarne nepristojnosti izključen, razsodba o pristojnosti, kakršno je v le-tem sporu na ugovor prvo sodišče izreklo, — pojmovno nemožna, — sta točki 1 in 2 izpodbijanega sklepa pomotni in ju je bilo v navedenem

zmislu predrugačiti. Tu se še samo povdarja, da sedaj pač obe stranki soglašate v tem, da je za razsojo pristojno c. kr. okr. sodišče v Lj. če tudi tožnik še poskuša zraven tega dokazati, da je vzlic znižanju vrednosti spornega predmeta glede na določbe §§-ov 79 in 93 sod. pr. tudi pristojnost pozvanega zbornega sodišča utemeljena: dokaz, ki se ga pač ne da dognati.

Odločbe o dosedanjih stroških (izključivši stroške tega rekurza) ni bilo moči izreči, ker mora tožnik tožencu v zmislu §-a 60 odst. 3 sod. pr. samo stroške (poizvedbenega) postopanja po zmislu §-a 60 odst. 1 sod. pr. povrniti, vprašljivo poizvedbeno postopanje se pa ni vršilo. O dosedanjih toženčevih stroških bo torej odločevati kakor o pravnih stroških v končni razsodbi, in zato je bilo točko 3 izpodbijanega sklepa razveljaviti.

Prisoditev stroškov deloma uspelega rekurza je po zmiselnih uporabi določbe §-a 60 odst. 3 sod. pr. izključena.

Vrhovno sodišče je s sklepom 12. marca 1907 št. 3477 toženčevemu revizijskemu rekurzu ugodilo in predrugačivši sklep rekurznega sodišča, obnovilo sklep prvega sodnika. Tožnik je dolžan tožencem plačati stroške revizijskega rekurza 26 K 16 h.

Razlogi.

V tožbi se je zahtevalo stvarno pristojnost zbornega sodišča I. stopnje zaradi nad 1000 K navajane vrednosti spornega predmeta v zmislu §-ov 60 in 66 sod. pr. in tudi iz razloga, da se je vložilo tožbo zoper sodnika v zmislu §-a 79. sod. pr.

Če tudi je prvi razlog pristojnosti vsled trditve tožencev, da sporni predmet ne presega vrednosti 1000 K, in vsled tožnikove izjave, da zniža vrednost spornega predmeta na 1000 K odpadel, in bi iz tega razloga bil odstop okrajnemu sodišču v Lj. kakor pristojnemu sodišču dopusten,¹⁾ je bilo vendar na ugovor nepristojnosti zbornega sodišča, kateri izpodbija tudi drugi navedeni razlog pristojnosti, po prejšnji razpravi razsoditi.

Da je ugovor utemeljen, je že prvi sodnik stvarno izvedel, in tudi rekurzno sodišče soglašajo z nazorom, da pristojnosti zbornega sodišča nedostaja tudi v tem oziru.

¹⁾ Z omejitvijo §-a 117 sod. posl.

Op. priobčevalčeva.

S tem pa je tudi sklep prvega sodišča, ki tožbo zaradi nepristojnosti zbornega sodišča zavrača, utemeljen in ga je bilo, ugodivši revizijskemu rekurzu, obnoviti.

Posledica tega pa je bila po zmislu §-a 41. c. pr. r. tudi obsodba tožnika v povračilo dosedanjih stroškov zagovora, ki pa niso nikakor previsoko odmerjeni. — Določba o stroških rev. rekurza je vtemeljena v §-ih 41, 50 c. pr. r.

c) Ako si denarni zavod v zadolžnici pridrži pravico povišanja obrestnega merila do gotove višine, dočim se je dolžnik o priliki danega posojila zavezal k plačilu manjših obresti, mora denarni zavod napovedi svoje vknjižene terjatve k razdelitvi največega ponudka priložiti sklep o zvršenem povišanju obrestnega merila, inace se na taisto ne more ozirati, akoravno je pridržano najvišje obrestno merilo vknjiženo. — Za zavezanca, ki ni prišel k razdelbnemu naroku, ne velja določba §-a 234 izvrš. r., da se na izpodbijalne razloge, ki bi se jih imelo uveljavljati z uporom, pa se jih ni navelo pri razdelbnem naroku, ni ozirati.

Za mestno hranilnico ljubljansko je bila na zavezančevem zemljišču, ki se ga je dražbenim potom prodalo, vknjižena temeljem zadolžnice z dne 7. januarja 1893 terjatev v znesku 1200 K »s $4\frac{1}{2}\%$ eventualno do 6% zvišanimi obrestmi.« Glasom omenjene zadolžnice se je zavezal zavezanec plačevati od glavnice $4\frac{1}{2}\%$ obresti; ako bi se povišalo obrestno merilo, pa toliko, kolikor se določi, a vendar ne nad 6% . K razdelitvi največega ponudka je hranilnica pismeno napovedala svojo terjatev. Zahtevala je $4\frac{3}{4}\%$ obresti. Pri razdelbnem naroku, h kateremu ni prišel zavezanec, ni se s strani upnikov, ki so večinoma propali s svojimi terjatvami, zglasilo nobenega upora.

C. kr. okrajno sodišče v Idriji je v razdelbnem sklepu z dne 29. aprila 1907 opr. št. E 300/6-23 priznalo imenovani hranilnici samo $4\frac{1}{2}\%$, zahtevek glede višjih obresti pa zavrnilo.

Razlogi.

Ni se sicer glede napovedane terjatve zglasilo nobenega upora, vkljub temu je bilo prisoditi samo $4\frac{1}{2}\%$ obresti, višji zahtevek

pa zavrniti. Upnica je zahtevala $4\frac{3}{4}\%$, a v zadolžnici je pogojeno samo $4\frac{1}{2}\%$. Dolžnost upnice bi bila, da se s potrebno listino izkaže, da se je obrestno merilo s pravilno storjenim sklepom povišalo. V to svrho pa ne zadostuje samo prosta napoved. Ker vprašljivi sklep ni izkazan po nobeni listini, se je sodišče držalo predpisov §§-a 210 in 214 izvrš. r. in navzlic manjkajočemu uporabi strani upnikov spoznalo, kakor zgoraj navedeno.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je s sklepom z dne 29. majnika 1907 opr. št. R III 124/7-1 ugodilo rekurzu hranilnice, razdelbni sklep v izpodbijani točki spremenilo ter prisodilo hranilnici $4\frac{3}{4}\%$ obresti. Hkratu je prisodilo rekurentinji stroške rekurza.

Razlogi.

Prvi sodnik je priznal rekurentinji od njene zgoraj naminane terjatve le $4\frac{1}{2}\%$ obresti in ne kakor oglašeno k razdelbnemu naroku $4\frac{3}{4}\%$. To pa po nepravem. Res sicer morajo po §-u 210 izvrš. r. udeleženci za dokaz svojih zahtev predložiti najpozneje pri naroku potrebne listine. Toda ako to opustijo, ni posledica izguba priglašениh zahtev, ampak samo to, da se jih upošteva po meri zemljiške knjige. Če torej upnica, mestna hranilnica ljubljanska ni predložila sklepa, po katerem je obrestno mero zvišala od $4\frac{1}{2}$ na $4\frac{3}{4}\%$, še nikakor ne sledi, da ni upravičena zahtevati obresti po poslednje navedeni meri, ampak je gledati na zemljiško knjigo. Glasom izpiska iz zemljiške knjige pa so pri tej terjatvi vknjižene $4\frac{1}{2}\%$ eventualno do 6% zvišane obresti in po glasu dolžnega pisma, ki leži v prepisu v zbirki listin, sestavnem delu zemljiške knjige, se je dolžnik zavezal plačevati $4\frac{1}{2}\%$ obresti in ako bi se povišalo obrestno merilo, pa toliko, kolikor se bo določilo, a vendar ne nad 6% . Po zemljiški knjigi je torej ta upnica upravičena zahtevati obresti do 6% . Do te svote sega njena zastavna pravica in vsak poznejši upnik mora računati s tem dejstvom. Ona tedaj sme zahtevati vsekako $4\frac{3}{4}\%$ obresti. Kakega sklepa vodstva hranilnice niti ni treba, kajti povišanje je enostranski čin, h kateremu je upnica vsikdar upravičena in zadostuje torej zgolj zahtevanje povišanih obresti ter je že v tem deklarirano dejansko povišanje. Če pa kateri poznejših upnikov meni, da se obresti v resnici ni povišalo, potem ima po §-u 213 izvrš. r. pravico uveljaviti upor.

Upora pa, kakor je v zapisniku o razdelitvi največjega ponudka izrecno ugotovljeno, ni bilo.

Iz teh razlogov je bilo rekurzu ugoditi in rekurentinji priznati po njeni zahtevi $4\frac{3}{4}\%$ obresti za v dispozitivnem delu označeno dobo ter ji iz zastavnopravno zavarovanega najvišjega zneska po 120 K, ki po besedilu dolžnega pisma služi tudi za stroške oglasitve in likvidacije in ki z drugimi postranskimi zahtevami ni izčrpan, prisoditi tudi stroške rekurza, kateri so bili potrebni za zasledovanje pravice (§ 74 izvrš. reda).

Proti temu sklepu je vložil zavezanec revizijski rekurz, v katerem je poudarjal, da bi, ako bi obveljal nazor rekurznega sodišča, zadostovalo, ako bi posamezen hranilničen uradnik samovoljno povišal obrestno merilo o priliki napovedi, morebiti celo na 6% . Za to je potreben vendar pravilno storjen sklep ravnateljstva. Tudi je zavezanec izpodbijal prisoditev rekurznih stroškov. Hranilnica ni nastopila kot zahtevajoča upnica v predmetnem izvršilnem postopanju. Določbe pa ni najti v izvrš. r., po katerem bi razen zahtevajočega upnika še kak drugi upnik imel zahtevati povračilo stroškov takega pravnega sredstva, kakor je predmetni.

Najvišje sodišče je s sklepom z dne 3. julija 1907 št. 8837 ugodilo revizijskemu rekurzu ter spremenivši sklep rekurznega sodišča obnovilo sklep okrajnega sodišča v izpodbijanem delu.

Razlogi.

Kar zadeva legitimacijo zavezanca k predmetnemu revizijskemu rekurzu, mu jo je priznati, ker, če tudi še tako daljna možnost, vendar le obstoji, da utegne preostati zanj kak znesek od največjega ponudka, in ker § 234 izvrš. r., ako se ga prav tolmači, pač omeji pravico rekurza za druge udeležence, ne pa za zavezanca, glede na to, da se je izpodbijalne razloge, ki bi se jih bilo smelo sicer uveljaviti z uporom, navelo pri razdelbnem naroku.

V stvari sami je pač res, da si morajo zadaj stoječi zastavni upniki v okviru za mestno hranilnico temeljem zadolžnice z dne 7. januarja 1893 vknjižene zastavne pravice dopustiti eventualno ne samo $4\frac{3}{4}\%$ ampak tudi 6% obrestovanje. Iz §§-ov 210 in 214 izvrš. r. pa sledi, da se je na v zmislu §-a 213 izvrš. r. napovedane terjatve, proti katerim se ni zglasilo upora, ozirati samo v toliko, v kolikor je iz javne knjige, iz rubežnosti in drugih

izvršilnih spisov razvidno, da so po pravu veljavne in za plačilo pripravne.

Iz zadolžnice z dne 7. januarja 1893 je razen $4\frac{1}{2}\%$ obrestovanja vknjiženega bremena posneti samo pravico hranilnice, da sme obrestno merilo zvišati do 6% v tej meri, v kateri se bi to določilo. Radi tega gre za enostranski čin hranilnice, vendar ne samo za izjavo, ki bi se jo oddalo nasproti zavezancu, ampak za premembo obrestnega merila po pravilih zavoda. Zato je bila dolžnost zastavne upnice, da bi bila pri napovedi ali najkasneje pri razdelbnem naroku po §-u 210 izvrš. r. potrebno listino predložila v dokaz, da se je obrestno merilo zvišalo za $\frac{1}{4}\%$.

Odmeriti in prisoditi stroškov, ki jih je zavezanec zaznamoval za revizijski rekurz, ni bilo z ozirom na značaj razdelbnega postopanja, ki ga je opraviti uradoma; zato je ne glede na incidenčne spore, ki tu ne pridejo v poštev, izključena uporaba §§-ov 74 izvrš. r. in 40 i. t. d. c. p. r.

H. Sturm.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1907.

(Osebne vesti.) Imenovani so: okr. sodnik R. Persché v Cerknici za dež. sod. svetnika istotam, okr. sodnik I. Pogačnik v Kranju za dež. sod. svetnika istotam, sod. tajnik I. Erhartič v Celju za dež. sod. svetnika istotam, sod. tajnik Fr. Kuess, v Celovcu za dež. sod. svetnika istotam; sod. pristav dr. J. Babuder v Dinjanu za sod. tajnika v Rovinju; sod. pristav Fr. Friedl v Slov. Bistrici za okr. sodnika v Rožeku, sodna pristava A. Mladič v Postojni za okr. sodnika v Šmarji in dr. G. Krek v Ljubljani, službujoč pri vrhovnem sodišču, za svetniškega pristava pri vrhovnem sodišču; okr. sodnik A. Mašera v Kanalu za sod. tajnika v Gorici; za sodne pristave avskultantje: A. Avsec za Postojno, I. Hutter za Mokronog, A. Zdojšek za okoliš nadsodišča graškega. I. Šinkovec za II. Bistrice in dr. J. Drobnič za Cerknico. — Premeščeni so: okr. sodnik H. Wagner iz Šmarja v Laški trg, sod. pristav M. Grasselli iz II. Bistrice v Ljubljano, sod. pristav dr. M. Geršak iz Mokronoga v Ljubljano in sod. pristav dr. P. Clementschisch iz Ptuja v Celovec.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26.